

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
DROHOBYCH IVAN FRANKO STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY
YOUNG SCIENTISTS COUNCIL

ISSN 2308-4855 (Print)
ISSN 2308-4863 (Online)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК:

**Міжвузівський збірник наукових праць молодих
вчених Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка**

HUMANITIES SCIENCE CURRENT ISSUES:

**Interuniversity collection of Drohobych
Ivan Franko State Pedagogical University
Young Scientists Research Papers**

ВИПУСК 20. ТОМ 3
ISSUE 20. VOLUME 3

Дрогобич, 2018
Drohobych, 2018

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(протокол № 11 від 30.08.2018 р.)*

Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники В. Ільницький, А. Душний, І. Зимомя], – Дрогобич: Видавничий дім "Гельветика", 2018. – Вип. 20, Том 3. – 186 с.

Видання розраховане на тих, хто цікавиться питаннями розвитку педагогіки вищої школи, а також філології, мистецтвознавства, психології.

Головний редактор: Паитюк М.П. – д.пед.н., проф.

Заступники головного редактора:

Ільницький В.І. – д.і.н., проф. (співредактор);

Душний А.І. – к.пед.н., доц., чл.-кор. МАНПО (співредактор);

Зимомя І.М. – д.філол.н., проф. (співредактор).

Редакційна колегія:

Бермес І.І. – д.мист., проф.; Бистрова О.О. – д.філол.н., проф.; Борщевич В.Т. – д.і.н.; Вагнер Марек – д.габіл. з іст., проф. (Польща); Ярушак М.І. – к.пед.н.; Давидов М.А. – д.мист., проф., акад. МАІ, засл. діяч мист. Укр.; Дмитрів І.І. – к.філол.н., доц. (відп. секретар); Добрянський І.А. – д.пед.н., проф.; Жигайло О.О. – к.психол.н., доц.; Зимомя М.І. – д.філол.н., проф.; Іванішин П.В. – д.філол.н., проф.; Імханіцкій М.Й. – д.мист., проф., засл. діяч мист. РФ (Росія); Квас О.В. – д.пед.н., проф.; Кемін В.П. – д.пед.н., проф.; Київська Л.О. – д.мист., проф., засл. діяч мист. Укр.; Козаренко О.В. – д.мист., проф., засл. діяч мист. Укр.; Козир А.В. – д.пед.н., проф.; Литвин М.Р. – д.і.н., проф.; Медведик Ю.Є. – д.мист., проф.; Москалець В.П. – д.психол.н., проф.; Новаковська Катажина – д.габіл. з філол. (Польща); Оршанський Л.В. – д.пед.н., проф.; Палівчак М.М. – д.політ.н., проф.; Петрецько О.М. – д.і.н., проф.; Сабат Г.П. – д.філол.н., проф.; Савчин М.В. – д.психол.н., проф.; Сейко Н.А. – д.пед.н., проф.; Сенник Л.Т. – д.філол.н., проф.; Сергійчук В.І. – д.і.н., проф.; Ситник О.М. – д.і.н., доц.; Сташевська І.О. – д.пед.н., проф., акад. МАНПО; Сташевський А.Я. – д.мист., проф., акад. МАІ, засл. діяч мист. Укр.; Стемнік Анджей – д.габіл. з іст., проф. (Польща); Тельвак В.В. – д.і.н., проф.; Футала В.П. – д.і.н., проф.; Циховська Е.Д. – д.філол.н., проф.

Рецензенти:

Астаф'єв О.Г. – д.філол.н., проф. каф. теорії літ., компаратив. і літ. тв. ІФ КНУ ім. Т. Шевченка.

Падалка Г.М. – д.пед.н., проф. каф. ф-но вик. та худ. культ. ІМ НПУ ім. М. Драгоманова.

Патриляк І.К. – д.і.н., проф. каф. новіт. іст. України, декан іст. фак. КНУ ім. Т. Шевченка.

Скютня Н.В. – д.філос.н., проф., зав. каф. практ. психол., ректор ДДПУ ім. І. Франка.

Збірник індексується в міжнародних базах даних: Index Copernicus International, Polish Scholarly Bibliography, Info Base Index, Research Bible, Open Academic Journals Index, Scientific Indexing Services, Inno Space, Cite Factor.

Статті збірника прирівнюються до публікацій у виданнях України, які включені до міжнародних науково-метричних баз відповідно до вимог наказу МОН України від 17 жовтня 2012 р. № 1112 (зі змінами, внесеними наказом МОН України від 03.12.2012 р. № 1380).

Свідомство про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка» Серія КВ № 19906-9706Р від 14.05.2013 р.

Усі електронні версії статей збірника оприлюднюються на офіційному сайті видання
www.afhn-journal.in.ua

Редакційна колегія не обов'язково поділяє позицію, висловлену авторами у статтях, та не несе відповідальності за достовірність наведених даних та посилань.

Засновник і видавець – Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, співзасновники Ільницький В.І., Душний А.І., Зимомя І.М.

Адреса редакції: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, обл. Львівська, 82100, тел.: (03244) 1-04-74, факс: (03244) 3-81-11, e-mail: info@afhn-journal.in.ua

© Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2018
© Ільницький В.І., Душний А.І., Зимомя І.М., 2018

ІСТОРІЯ

Павло ТОКАЛЕНКО. Висвітлення сучасниками Першої російської революції політики царської реакції 1905–1910 років.....	4
Ірина ХОРКАВА. Наукові семінари як невіддільний складник навчально-виховного процесу у Львівській богословській академії УГКЦ упродовж 20-30-х рр. XX ст.....	10
Олександр ЧЕРЕМІСІН. Модернізаційні заходи міського самоврядування Херсона у сфері благоустрою в другій половині XIX – на початку XX ст.....	18
Анатолій ЩЕДРИН. Проблема «СЕТІ – SETI» в контексте історії науки і техніки.....	22

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Рада МИХАЙЛОВА. Про наукові дефініції «мистецька» та «художня» школа.....	26
Лілія ПАСІЧНЯК. Традиційна інструментальна музична культура українців повіту Марамуреш (Румунія).....	30
Надія ТОВТИН. Іван Югасевич – талановитий український укладач та переписувач літургійно-позацерковних музичних збірок XVIII – XIX ст. (до питання його приналежності українській культурі у деяких дослідженнях сучасних дослідників).....	35
Софія ТРИКОЛЕНКО. Природні форми мінералів у ювелірній творчості Андрія Комарова.....	42
Ольга ФАБРИКА-ПРОЦЬКА. Музичний фольклор як ідентифікація українців Пряшівщини (Словаччина).....	46

МОВОЗНАВСТВО. ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Тетяна ПАСТЕРНАК. Стратегії епідейктичного дискурсу в жанрі інавгураційної політичної промови.....	53
Катерина РАДІОНОВА. Критерії її особливості ідеографічної класифікації стійких компаративних одиниць англійської мови.....	58
Світлана ТЕРЕХОВА, Гліб РУДНИЦЬКИЙ. Універсальна проблема добра й зла та її інтерпретація в детективному романі «Відповідь знає лише Еванс» А. Крісті (поліпарадигмальний аналіз).....	63
Зара ТИЩЕНКО. Стилiстико-синтаксична організація контекстів із ключовим словообразом <i>кінь</i> у поезії Т. Мельничука.....	67
Наталія ТКАЧЕНКО. Семантичні процеси утворення репрезентацій простору в британському й американському варіантах англійської мови.....	74
Тетяна ХРАБАН. Прагматичний аспект функціонування інтернет-мемів під час російсько-українського конфлікту.....	78
Марія ЧІКАРЬКОВА. Образ Музи в українській поезії кінця XIX – поч. XX ст.....	84
Ольга ШАПОЧКІНА. Репрезентація предикатів емоційно-психічного стану у давньогерманських мовах.....	88

ПЕДАГОГІКА

Зіновій ОНИШКІВ. Модель закладу загальної середньої освіти сільської місцевості в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського.....	93
Анна ПЕТРИКІНА. Формування творчої активності в учнів 5–8 класів з порушеннями зору засобами музейної педагогіки: теоретичні передумови дослідження проблеми.....	97

Наталія ПОЖАРСЬКА. Лінгвокогнітивні процедури регулювання референції на мікрорівні.....	102
Світлана ПРИЩЕПА. Проектування виховної діяльності класного колективу як засіб формування ключових компетентностей учнів.....	107
Тетяна СЕВЕРІНА. Формування навчальної автономії студента в позааудиторній діяльності.....	111
Галина СІЧКАРЕНКО. Професійна мотивація педагогів.....	116
Світлана СКВОРЦОВА. Навчання математики учнів – представників цифрового покоління.....	120
Тетяна СТРОГАЛЬ. Застосування інтермодального підходу на уроках мистецтва (музичний компонент).....	125
Світлана ТЕСЛЕНКО. Виховання національно-патріотичних почуттів старших дошкільників у процесі ознайомлення з рідним краєм.....	131
Ірина ТОЛМАЧОВА, Валерія БАХМУТСЬКА. Педагогічна характеристика інформаційно-комунікаційної компетентності вчителя.....	138
Олена ТРИФОНОВА, Леся КАГДІНА. Національно-патріотичне виховання дітей старшого дошкільного віку в мовленнєвотворчій діяльності.....	144
Зоряна УДИЧ. Практикум «інклюзивна освіта» в організації навчальної діяльності майбутніх педагогів.....	148
Лулу ЦІНЬ. Стан навчальних матеріалів щодо вимог до формування лінгвокультурної компетентності учнів початкових класів загальноосвітніх шкіл.....	154
Валентина ШАХРАЙ. Роль ціннісно-диспозиційного складника у становленні соціальної компетентності особистості.....	163
Валентина ШЕВЧЕНКО. Методологічні орієнтири до формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх фахівців з обліку та оподаткування у процесі професійної підготовки.....	169
Людмила ШЛЄПНА. Гендерна культура студентської молоді закладу вищої освіти.....	176

Ольга ШАПОЧКИНА,
 orcid.org/0000-0002-9575-0415

кандидат педагогічних наук,
 доцент кафедри германської філології
 Інституту філології

Київського університету імені Бориса Грінченка
 (Київ, Україна) o.shapochkina@kubg.edu.ua

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ПРЕДИКАТИВ ЕМОЦІЙНО-ПСИХІЧНОГО СТАНУ У ДАВНЬОГЕРМАНСЬКИХ МОВАХ

У статті репрезентовано предикати емоційно-психічного стану на прикладі давньогерманських мовних пам'яток. Предикати емоційно-психічного стану в давньогерманських мовах мали неоднорідну семантичну сутність. Для класифікації семантичних типів предикатів емоційно-психічного стану автор розподіляє давньогерманські предикати на предикати почуття, предикати емоційно-психічного впливу й емоційні предикати. Аналіз корпусів давньогерманських мовних пам'яток довів, що предикати емоційно-психічного стану використовувалися здебільшого для передачі чуттєвого стану істоти, спричиненого певним впливом оточуючого світу.

Ключові слова: предикат стану, станова ситуація, станова передкатегоріальна конструкція, категорія стану, давньогерманські мови.

Olga SHAPOCHKINA,

orcid.org/0000-0002-9575-0415

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor of the Department of German Philology
 at the Institute of Philology

Kyiv Boris Grinchenko University

(Kyiv, Ukraine) o.shapochkina@kubg.edu.ua

REPRESENTATION OF THE PREDICATES OF EMOTIONAL AND MENTAL STATE IN OLD GERMANIC LANGUAGES

The article presents the predicates of emotional and mental state on the example of Old Germanic languages: Old English, Old Saxon, Old Icelandic and Gothic. Predicates of the emotional and mental state in the Old Germanic languages had a heterogeneous semantic essence. The semantic structure of predicates of this type is the most ambiguous of all categories. The semantic qualities of morphological units are determined not only by their stylistic features, but also by various kinds of semantic shades and qualities. Predicates of emotional and mental influence in Old Germanic texts are mostly verbs, rarely adverbs, adjectives or adverbs, which refer to the actions that the agent reveals in relation to the patient different emotions and feelings. To classify the semantic types of predicates of emotional and mental status, the author distributes the ancient German predicates on: predicates of feeling; predicates of emotional and mental influence and emotional predicates. After revealing the situateme representation of the predicates of the emotional state in the Old Germanic languages, we discovered the following groups of situateme of state: the polar situatemes of Love/Hate, which were divided into such states as "Love/Hate", "All-embracing attitude", "Divine love"; situatemes with predicates of emotional and psychological influence, described by such states as: "Prayer", "Guidance", "Fear", "Coercion", "Warning", "Threat", "Prosecution"; situatemes with their own emotional predicates that characterized the following situations of state: "Poverty cry", "Crying of the defeated", "Sorrow", "Laughter", "Malevolency", "Dolour", "Joy", "Preference", "Revenge", "Jealousy", "Hostility", "Evil", "Abuse", "Objurgation"; situatemes reflecting the mental state of a subject (being): "Excitement", "Sadness", "Pride", "Pain of Loss", "Passion", "Evil", etc. The analysis of the buildings of the ancient Germanic linguistic monuments proved that the predicates of the emotional and mental state were used primarily for the transmission of the sensory state being caused by a certain influence of the surrounding world.

Key words: predicate of state, situateme of state, pre-categorical structure of state, category of state, Old Germanic languages.

Постановка проблеми. Предикати емоційно-психічного стану лінгвісти зазвичай виокремлюють як підгрупу дієслів стану й процесу (Дишлева, 2008; Леута, 2009). Огляд теоретичної літератури виявив, що предикати емоційно-психічного стану

розглядаються як підгрупа предикатів стану. Об'єктом нашого дослідження будуть виступати предикати емоційно-психічного стану в давньогерманських мовах та їх семантичні особливості. Семантична структура предикатів такого типу най-

більш неоднозначна з усіх категорій. Семантичні якості морфологічних одиниць визначаються не тільки їх стилістичними ознаками, а й різного роду семантичними відтінками та якостями.

Аналіз досліджень. У психології поняття «почуття» та «відчуття» мають різне значення; відчуття трактується як психічний процес, що полягає у відображенні мозком властивостей предметів і явищ об'єктивного світу, а також станів організму під час безпосереднього впливу подразників на відповідні органи чуття (Войтко, 1982), тобто відображає властивості речей і явищ, які існують незалежно від людини.

Предикати почуття – це дієслова (рідше – інші частини мови), що виражають складне поєднання різного роду відчуттів, а також специфічні людські, узагальнені переживання ставлення до людських потреб, задоволення чи незадоволення яких викликає позитивні чи негативні емоції – радість, любов, гордість або сум, гнів, сором тощо. Тлумачний словник української мови, окрім наведених значень, указує, що дієслово «відчувати» означає переживати якийсь почуття, а дієслово «почувати» зображає психічні відчуття людини (Новий тлумачний словник української мови, 2008: 337). Тому дієслова, що позначають почуття та відчуття, у роботі ми відносимо до однієї лексико-семантичної підгрупи предикатів почуття.

Мета статті полягає у визначенні природи предикатів емоційно-психічного стану в давньогерманських мовах і їх семантичній класифікації, оскільки в давньогерманських текстах їх налічується найбільше.

Виклад основного матеріалу. У давньогерманських текстах у межах макрогрупи станових предикатів почуття існували дві полярні семи «Кохання» та «Ненависть», які уособлювалися у відповідних станових ситуаціях (далі – СС). СС «Кохання», напр.: днв.-англ. “lifgesceafta lifigende breac, hiold heahlufan wið hæleþa brego, ealles moncunnes mine gefræge” (Beowulf, 1955) – «Ї була їй надіслана доля радісна, і кохав її ватажок дружинний, герой почесний із синів землі»; СС «Ненависть», напр.: днв.-англ. “Sele hlifade, heah ond horngeap, headowylma bad, laðan liges; ne wæs hit lenge þa gen þæt se ecghete aþumsweorum” (Beowulf, 80) – «Будинок височів, рогами повинчаний, недовговічний, він буде відданий полум'ю ряному у двобої між старим батьком і зятем»; СС «Бути коханою/коханим», напр.: днв.-англ. “Hyrde ic thaet Yrse waes Onelan swen Heatho-Scilfingas heals gebedda” (Beowulf, 12) – «Чув я, що Ірсе була королевою Онели, Скільфінга коханою»; СС «Ненависть перемагає кохання», напр.: днв.-англ.

“Ðonne bið abrocene on þa healf eaðsweord eorla; syddan Ingeldeweallað wælniðas, ond him wifufan æfter cearwælmum colran weorðað” (Beowulf, 2065) – «У батьківському краї піде розлад, обіцянки порушаться, спалахне ненависть у серці Інгельда, запал войовничий, а кохання до дружини захолює в ньому» (Беовульф).

У давньогерманських текстах наявні були також предикати емоційно-психологічного впливу – це предикати стану, які позначали психічне вольове зусилля суб'єкта в бік об'єкта, тобто предикати, що виражали психічні стани, які вимагали певного роду емотивно-вольових зусиль. Предикати емоційно-психологічного впливу в давньогерманських текстах – це переважно дієслова, рідше – прислівники, дієприкметники чи дієприслівники, що називають дії, які агєнс (далі – Ag) виявляє стосовно пацієнса (далі – Pat), різні почуття та відчуття, що відображалися в таких СС: СС «Благання», напр.: днв.-англ. “Ic ðæs modceare sorhwylmum seað, side ne truwode leofes mannes; ic ðe lange bæd þæt ðu þone wælgæst wihste ne grette” (Beowulf, 1955) – «Я не вірив в успіх, зі скорботою в душі й боючись твоїх задумів, друже коханий, благав не шукати зустрічі із чудовиськом» (Беовульф); СС «Навіювання», напр.: гот. “aþþan ik qifa izwis: frijof þjands izwarans, þiubjaif þans wrikandans izwis, waila taujaif þaim hatjandam izwis, jah bidjaif bi þans usþriutandans izwis” (Wulfilabiebel; Matthew 5: 44) – «Але я кажу вам: любіть ворогів ваших, благословляйте проклинаючих вас, благотворіть ненавидячих вас і моліться за ображаючих вас і за тих, хто жене вас» (Ульфїла); СС «Страх» указує на те, що суб'єкт виявляє стосовно пацієнса почуття страху, напр.: днв.-англ. “Egsode eorlas syththan aereþ wearþ feasceaft funden; he thaes frofre gebad” (Beowulf, 467) – «Він налякав князів, хоча спочатку він був безпомічним знайдений, за це нагорода надійшла» (Беовульф); СС «Застереження», напр.: гот. “aþþan wairþaif swe ik, unte jah ik swe jus, broþrjus, bidja izwis ni waitht mis gaskoþuþ” (Wulfilabiebel, Galaten 4:12) – «Брати, я благаю вас, будьте, як я: адже Я такий, як ви: ви не образьте мене» (Ульфїла); СС «Погроза», напр.: днв.-ісл. “Ulfr sé ek liggja árósi fyrir, unz rjúfask regin; því mundu næst, nema þú nú þegir, bundinn, hölvasmíðr” (Edda, Lokasenna, 41) – «Вовк має лежати в річці до смерті богів; якщо ти не замовкнеш – одразу ж будеш закований у ланцюги, злодію!» (Едда); СС «Звинування», напр.: днв.-ісл. “Þegi þú, Freyja, þik kann ek fullgörva, er-a þér vamma vant: ása ok alfa, er hér inni eru, hverr hefir þinn hór verit” (Edda, Lokasenna, 30) – «Ти,

Фреє, **мовчи!** Тебе ж мені не знати; ти також є порочна: усім ти кохання своє віддавала, всім асам і альвам» (Едда).

Можна узагальнити, що в давньогерманських станових передкатегоріальних конструкціях, наведених вище, предикати емоційно-психічного впливу мали значення «вселити в кого-небудь певний стан», тобто Аг справляв вплив на Раг, змінюючи його ставлення на негативне чи навпаки. Результатом таких дій була цілеспрямована зміна емоційно-психічного стану об'єкта, тобто до значення дієслів емоційно-психічного впливу входила сема цілі. Метою впливу могло бути підштовхування об'єкта до того чи іншого психічного стану. У СПК давньогерманських мов предикат психологічного впливу набував значення «викликати певні почуття», «зміни психіки об'єкта», інакше кажучи, Аг справляв вплив на ментальні властивості Раг, тим самим викликаючи зміну його психічного стану, або Аг цілеспрямованим впливом прищеплював Раг певний спосіб поведінки та вираження емоцій.

Емоційні предикати – це здебільшого дієслова, що виражають переживання людиною свого ставлення до дійсності, до особистого життя й життя навкруги; душевні переживання, почуття людини, чуття, почування, пристрасті, переживання. Емоції – це особливий клас суб'єктивних психологічних станів, що виражаються у формі безпосередніх переживань, відчуттів приємного й неприємного; це відношення людини до світу й людей, процес і результат психічної діяльності (Новий тлумачний словник української мови, 2008; Шаховський, 1987).

У роботі з емоційними предикатами стану нами виявлено таку семантичну палітру: зовнішній прояв емоцій, різний емоційний характер поведінки суб'єкта з об'єктами, емоційне переживання, психічне емоційне самопочуття суб'єкта та/або об'єкта. Насамперед розглянемо предикати стану, які позначали зовнішній прояв емоцій, тобто складний стан організму, що припускає тілесні зміни поширеного характеру (мімічні прояви, жести й ін.). Це відображено в таких станових ситуаціях: СС «Поховальний плач» виражалася різними спрямуваннями на кшталт «поховальний скорботний плач», напр.: дн.-англ. “Eame on eaxe ldes **gnornode**, **geomrode** gidnum Guðrinc astah” (Beowulf, 1015) – «Поховальний плач **затягнула** вона, затужила скорботна дружина»; СС «Плач переможеного», напр.: дн.-англ. “Ate lic ege sa, anra gehwylcum þara þe of wealle wor **gehyrdon**, gryreleod galan godes ondsacan, sigeleasne sang, sar wanigean helle hæfton – Heold

hine fæste se þe manna wæs mægene strengest” (Beowulf, 785) – «Страх заповнив північних данів, коли вони **почули** там, за стінами, стогін і тужіння богопродавця – пісню передсмертну, плач переможеного, стогін скорботний вихідця з пекла»; СС «Скорбота», напр.: дн.-англ. “Denun **eallum wæs**, winum Scyldinga, weorce on mode to gefolianne, ðegne monegum, oncyð eorla gehwæm, syðþan æscheres on þam holmelife hafelan metton” (Beowulf, 1420) – «Гірко **оплакували** скорботні дані долю Скільдингів, гіркий жереб, долю героя, коли знайшли між каменюками голову Ескхере». СС «Сміх» у текстах давньогерманських творів мала імпліцитне значення, «сміятися» не завжди означало прямий вияв радості, щастя, а навпаки – мало зовсім полярну семантику на кшталт зловтішання, напр: дн.-англ. “Þritig þegna, **þanon** eft gewat huðe hremig to ham faran, mid þære wælfylle wica neosan” (Beowulf, 125) – «Із галасливим сміхом, **звиваючись** мерзенно, злодій у барліг потяг здобич, радіючи запаху м'яса та крові»; СС «Радість», напр.: дн.-англ. “Him Beowulf þanon, guðrinc goldwlanс, **græsmoldan** træd since hremig” (Beowulf, 1880) – «Вийшов Беовульф із хором на луг славетним, **радіючи** золотим подарункам» (Беовульф).

Предикати стану, які означали різний емоційний характер поведінки суб'єкта з об'єктами, у давньогерманських текстах здебільшого втілювалися такими становими ситуаціями, які позначали емоційне ставлення суб'єкта до об'єкта (позитивне, нейтральне, негативне), тобто той або інший характер поведінки з ким-небудь: СС «Уподобання», напр.: дн.-англ. “He þæt eallum wearð, **mæg** Higelaces, manna cunne, freondum gefægra; hine fyren onwod Heremod” (Beowulf, 915) – «І сказав співак: нам Беовульф **подобається** більше, родич Хігелака, ніж неправедний Херемод!»; СС «Помста», напр.: дн.-англ. “He þæt sona onfand ðæt hæfde gumena sum goldes gefandod, heahgestreona. Hordweard onbad earfodlice oddæt æfen cwom; **wæs** ða **gebolgen** beorges hyrde, **wolde** se **lada** lige forgyldan” (Beowulf, 2305) – «Смертний насмілювався вкрасти чашу із золотої зали! Злість накопичувалася в душі охоронця храму, він чекав ночі, **палаючий** помстою охоронець скарбу, вогнем готовий **покарати** того, хто чашу вкрав» (Беовульф); СС «Ревнощі», напр.: гот. “Aljanond izwis ni waila, ak usletan izwis wileina, ei im **aljanof**” (Wulfilabibel, Galaten 4:17) – «але це не дуже добре, щоб вас відлучити, щоб ви їх **ревнували**» (Ульфіла); СС «Ворожість», напр.: дн.-сакс. “Thaþ **uuirōit** thoh huue odrumu an is mode so **gram**, libes uueldi ina bilosien, of he mahti gilestien so: than is

he san afehit" (Heliand, 1441–1443) – «Якщо хтось, однак, **буде** настільки **ворожим** до іншого у своїх почуттях, що позбавить його життя, якщо він на те спроможеться, то він уже винний» (Хеліанд); СС «Злість», напр.: днв.-англ. "ða se ellengæst **earfodlice** þrage gefolode, se þe in þystrum bad, þæt he dogora gehwam dream gehyrde hludne in healle" (Beowulf, 85) – «Тут **роз'ятрився** дух мерзенний, житель мороку, який щоденно чув застільні крики в палаці» (Беовульф); СС «Образа», напр.: днв.-ісл. "Þegi þú, Beyla, þú **ert** Byggvis kvæn ok meini blandinn mjök, ökuþjan meira kom-a med ása sonum; öll ertu, deigja, dritin" (Edda, Lokasenna: 3) – «Ти, Бейло, **мовчи!** Ти, дружино Бюгтвіра, є мерзоти вмістилище; виродок з-поміж богів великих, скотарка брудна!»; СС «Докір», напр.: (597) днв.-ісл. "Ölr ertu, Geirröðr, hefr þú ofdrukkit; miklu ertu hnugginn, er þú ert minu gengi, öllum Einherjum ok Óðins hylli" (Edda, Grímnismál: 51) – «**П'яний** є ти, Гейррьод! Пив ти не в міру, відтепер позбавлений ти підмоги моєї, ейнерів допомоги, милості Одіна» (Едда). Зауважимо, що в переносному значенні емоційні предикати цієї макрогрупи в більшості випадків означали негативний стан: «виявлення до кого-небудь зневаги, презирства, байдужості, зловтішання», позначало негативне ставлення Ехр до Пат.

Також налічувалися в досить значній кількості предикати, які позначали емоційний стан, тобто зображали *психічне самопочуття суб'єкта (істоти)*. Оскільки емоційні стани можна розглядати як емоційну складову частину психічних станів, то можна виокремити такі станові ситуації, які цей процес розкривають: СС «Сум», напр.: днв.-англ. "heah ofer heafod, leton holm **beran**, geafon on garsecg; him wæs geomor sefa, turnende mod" (Beowulf, 65) – «Серця їх сумні, у душі **закрався** морок, і нема людини із цих воїнів, що стоять під небом»; СС «Гордість», напр.: днв.-англ. "he þæt wyrse ne con oðþæt him on innan oferhygda dæl **weaxeð** ond **wridað**. þonne se weard swefed, sawele hyrde; bið se slæp to fæst, bigum gebunden, bona swiðe neah, se þe of flabogan fyrenum sceoted" (Beowulf, 1740) – «Він же не знав, що доки в ньому **розквітала** пристрасна гор-

дість, **зростала** у його серці, вартовий душі задрімав, заснув, а губитель душі лук наставив і стрілу спрямував» (Беовульф); СС «Біль втрати», напр.: днв.-ісл. "Þat segir þú nú, er hverjum **þykkir mest** at vita, at mín móðir dauð sé" (Edda; Hábarðsljóð: 5) – «Звістка така кожному тяжка – **гірко** мені **чути** про смерть матері»; СС «Пристрасть», напр.: днв.-ісл. "Mar gefðu mér þá þann er mik um myrkvan beri **visan vafroga**, ok þat sverð, er sjalft vegisk við jötna ætt" (Edda; Skírnismál: 7) – «Із пристрасстю моєю у світі нічия пристрассть **не зрівняється**, але немає згоди, не чекаю на щастя з нею від Альва і асів»; СС «Злоба», напр.: днв.-ісл. "Inn skal ganga Ægis hallir í á þat sumbl at sjá; jöll ok áfu fieri ek ása sonum, ok blend ek þeim **svá meini mjöð**" (Elder Edda, Lokasenna: 3) – «До Егіра в дім зайти я вирішив й на бенкет подивитися; сварки та ворожнечу я їм принесу, **розведу мед злобою**» (Едда). Отже, у вищенаведених прикладах предикати стану підпорядковувалися семі «докладати зусиль, щоб зробити що-небудь», виражали докладання Ехр певних духовних, емоційних сил для отримання бажаного результату. Предикати стану позначали поведінку, тобто виражали перебування Ехр у психічному стані, що супроводжувався певною сукупністю дій і вчинків, манерою поведіння, реакцією на вплив Аг.

Висновки. Зауважимо, що група предикатів емоційно-психічного стану в давньогерманських мовах мала неоднорідну сутність, особливо на семантичному рівні. Висока частотність уживання емоційно-психічних предикатів може пояснюватися тим фактором, що сфера почуттів у психологічному стані людини зазвичай домінує над іншими, тобто має найбільшу потребу у виявленні щодо зовнішнього світу. Проаналізувавши корпуси давньогерманських мовних пам'яток, ми з'ясували, що предикати емоційно-психічного стану використовувалися здебільшого для передачі чуттєвого стану істоти, спричиненого певним впливом навколишнього світу. Для класифікації семантичних типів предикатів емоційно-психічного стану ми розмежували давньогерманські предикати на три макрогрупи: предикати почуття, предикати емоційно-психічного впливу й емоційні предикати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Войтко В. Психологічний словник. Київ: Вища школа, 1982. 218 с.
2. Дичлева С. Адвербіальна дистрибуція лексико-семантичних груп українських дієслів: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01, НПУ ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2008. – 18 с.
3. Леута О. Дієслівні речення в українській літературній мові: структура, семантика, моделі: автореф. дис. ... д-ра філол. наук. Київ, 2009. 35 с.
4. Новий тлумачний словник української мови (3 томи). Уклад. В.Яременко, О. Сліпушко. «Аконіт», 2008. I т. – 926 с., II т. – 926 с., III т. – 862 с.
5. Шаховский В. Категоризация эмоций в лексико-семантической системе языка. Воронеж: Воронежский ун-т, 1987. 188 с.

6. Беовульф. URL: <https://norse.ulver.com/src/other/beowulf/beowulf.html>.
7. Едда. URL: <http://norse.ulver.com>.
8. Хеліанд. URL: <http://www.wulfila.be/lib/sievers/1878/>.
9. Ульфїла (готська Біблія). URL: <http://www.wulfila.be>.

REFERENCES

1. Vojtko V. *Psychologichnyj slovnyk* [Psychological dictionary]. Kyiv: Vyshha shkola, 1982. 218 s. [in Ukrainian]
2. Dyshleva S. *Adverbialna dystrybuciya leksyko-semantychnyx grup ukrayinskyx diyesliv* [Adverbial distribution of lexical-semantic groups of Ukrainian verbs]: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.01. NPU im. M. P. Dragomanova. Kyiv, 2008. 18 s. [in Ukrainian]
3. Leuta O. *Diyeslivni rechennya v ukrayinskij literaturnij movi: struktura, semantyka, modeli* [Verbal sentences in the Ukrainian literary language: structure, semantics, models]: avtoref. dys. ...d-ra filol. Nauk. Kyiv, 2009. 35 s. [in Ukrainian]
4. *Novyj tlumachnyj slovnyk ukrayinskoyi movy* [New Explanatory Dictionary of the Ukrainian Language] (3 tomy). Uklad. V. Yaremenko, O. Slipushko. «Akonit», 2008. –I t. – 926 s., II t. – 926 s., III t. – 862 s. [in Ukrainian]
5. Shaxovskiy V. *Kategorizatsiya emocyj v leksyko-semanticheskoy systeme yazyka* [Categorization of emotions in the lexical-semantic language system]. Voronezh: Voronezhskiy un-t, 1987. 188 s. [in Russian]
6. Beowulf [Beowulf]. URL: <https://norse.ulver.com/src/other/beowulf/beowulf.html>.
7. Edda [Edda]. URL: <http://norse.ulver.com>.
8. Heliand [Heliand]. URL: <http://www.wulfila.be/lib/sievers/1878/>.
9. Wulfila (gotiska bibliya) [Wulfila Gothic Bible]. URL: <http://www.wulfila.be>.